

ENTREVISTA

Unai Elorriaga

Narrador basc

“M’agrada la forma de veure el món dels avis”

LOURDES DOMÍNGUEZ

‘Un tramvia a SP’ (Proa/Alfaguara) és l’estrena del jove escriptor basc Unai Elorriaga. La novel·la va ser guardonada amb el darrer Premio Nacional de literatura en la seva modalitat de narrativa, un guardó que han merescut en els darrers anys autors tan coneguts com ara Juan Marsé, Luis Mateo Díez i Miguel Delibes. L’obra, plena de detalls, ens enfronta al procés de demència senil d’un ancià

LD. Diuen que un llibre pot canviar la vida del seu autor. ¿En el seu cas, què li ha suposat passar de ser un escriptor desconegut a guanyar un Premi Nacional de literatura?

UE. Al País Basc, quan un autor publica una novel·la, pràcticament no canvia res en la seva vida: es passa una setmana i escaig promocionant-la i concedint entrevistes i després ja ningú es recorda d’ell. Si *Un tramvia a SP* només s’hagués publicat en euskera, la cosa hauria anat més o menys així, però al rebre un premi d’àmbit estatal, tot ha sigut molt diferent. Pensa que he promocionat el llibre per un munt de ciutats com ara Madrid, Sevilla, Santander, Barcelona i Oviedo, i s’ha parlat de la meva novel·la a gairebé tots els mitjans de comunicació. Fins d’aquí a aproximadament un any no podré saber realment quin és el resultat de tota aquesta piratècnia mediàtica.

LD. El jurat del premi va destacar l’originalitat de la seva proposta. ¿Creu que ha inventat una nova manera de narrar?

UE. Sincerament, no sé si la meua novel·la és original o no, perquè per afirmar-ho hauria de tenir un coneixement més gran del corpus literari del que actualment tinc. I ho dic sense cap vergonya. Sí que és cert, en canvi, que la majoria dels crítics, que són els experts en la matèria, han coincidit a remarcar que fujo de l’obvietat i que en certa manera reivindicava l’absurd. Però el cert és que a l’hora d’escriure *Un tramvia a SP* no em vaig plantejar a consciència aquesta recerca de l’originalitat.

LD. Què és el que pretenia, doncs?

UE. Simplement, narrar una història que em venia de gust explicar. És cert, però, que volia fugir de la manera habitual de narrar, allunyar-me dels llibres d’estil. Crec que amb la incongruència i la incoherència es poden aconseguir obres literàriament molt bones.

LD. ¿Li agrada provocar la sorpresa en el lector?

UE. La sorpresa és un recurs molt literari. Quan lleigeixo, m’encanta que l’autor em xoqui. Per això no m’agraden les novel·les massa llargues, perquè sempre acabes endevinant què passarà abans que passi. Prefereixo, en canvi, les obres d’impacte.

LD. Explicar el procés de demència d’un ancià i la convivència d’un vell amb un jove okupa no són temes habituals per a la primera novel·la d’un autor. Com se li van acudir?

UE. La primera vegada que vaig pensar a escriure aquesta novel·la tenia uns 20 o 21 anys, però no vaig acabar d’escriure-la fins als 27. He tingut, per tant, força temps per anar teixint una teranyina al voltant d’un tema que volia narrar: el de la convivència de dues generacions d’edats molt diferents.

LD. ¿Realment creu que es poden entendre un jove i un avi?

UE. No necessàriament. Però tampoc és obligatori que s’enfrontin. La joventut i la vellesa no han de ser contràries per força. Perquè dues persones siguin amigues, no és necessari que siguin de la mateixa edat. Només cal sentir-se bé amb la persona que es té al costat, tingui

ROBERT RAMOS

l’edat que tingui.

LD. Què l’atreia de la vellesa com a tema literari?

UE. Pot sonar estrany, però la vellesa m’agrada. M’atrau la manera de veure el món que té la gent de la tercera edat: els avis veuen la vida amb més humor, són persones que ja han passat per tot i que no volen continuar patint ara que són grans. A més, m’agrada la seva manera d’explicar les coses: poden passar-se tota una tarda explicant-te una anècdota que tu enllestiries en tres minuts.

LD. Quins altres temes volia tractar a *‘Un tramvia a SP’*?

UE. Més enllà d’explicar una història, també volia reflexionar sobre la desdramatització de la mort i de l’absurd. Els bascos en general tenim una manera d’entendre la mort diferent de la d’altres autors. La gent del meu poble (sóc d’Algorta) i jo en concret, tenim tendència a

mofar-nos de tot, fins i tot del més sagrat. L’esperit de la meua novel·la és riure’s de tot. T’explicaré una anècdota: al meu poble li van demanar a un pintor que fes un dibuix elegant a la tomba d’una familiar i el pintor hi va fer un lloro!

LD. Suposo que no s’imaginava guanyar el Premi Nacional de literatura...

UE. En absolut! De fet, quan vaig buscar informació sobre el premi a Internet i vaig veure que l’havien guanyat escriptors de la talla de Marsé, Bernardo Atxaga i Manuel Vázquez Montalbán, vaig pensar que el guardó que em donaven a mi no era el mateix, sinó d’una categoria inferior.

LD. Fins fa poc, vostè treballava en un servei de traducció. ¿Escriure literatura era la seva manera d’evadir-se?

UE. ¿T’imagines el que és estar treballant vuit hores al dia en la traducció al peu de

la lletra del contingut, la gramàtica i l’estil d’algú altre? Era normal que quan arribava a casa tingués ganes de desfesar escrivint les meves històries i abocant-hi el que realment em venia de gust, sense regles. Per això a *Un tramvia a SP* hi ha incoherències de tema i d’estil.

LD. Acaba de publicar la seva segona novel·la en basc, titulada *‘Van’t Hoffen ilea’*. ¿També la traduirà vostè mateix al castellà?

UE. Sí, ja estic acabant-ne la traducció i, de fet, ja començo a treballar en la següent novel·la. Bé, per ser sincer, abans d’acabar les dues primeres ja estava pensant en la tercera. Ja n’he fet algun esquema i m’estic documentant, però no he començat a escriure-la. L’únic que puc avançar és que serà la més autobiogràfica de les tres.

LD. ¿El molesta parlar d’una novel·la que encara no ha escrit?

UE. No. Serà la història d’un nen que aconseguirà convertir-se en la persona més sàvia del món si pot caçar una libèl·lula blava. El protagonista viu en una família els membres de la qual tenen unes històries molt excèntriques. És una novel·la una mica boja, més que la segona, que és més aviat *gamberra*.

LD. Com han estat les crítiques a la seva segona novel·la al País Basc?

UE. Alguns crítics han dit que era millor que *Un tramvia a SP* i que era una obra encara més tendra que l’anterior. Jo, en canvi, no puc deixar de pensar que és una *macarrada*: té molt d’humor i molta ironia, però també fa pensar.

LD. Li agrada autotraduir-se?

UE. Traduir-se un mateix és l’única manera d’assegurar-se que un traductor no destrossarà l’original. Qui millor que un mateix sap el que l’autor realment volia dir? A més, autotraduir-te et dona llicència per canviar coses, et proporciona una oportunitat de rectificar els errors que vas trobant. Molts dels escriptors que no es tradueixen a ells mateixos, no ho fan per mandra de tornar-se a enfrontar amb una

▶ ▶ ▶